

in je bil zaradi tega obsojen, da mora plačati veliko globo. Drugi škofje so se pa izrekli, da odobravajo postopanje obsojenega nadškofa. Radikalci so pa to uporabili, da so jeli z večjo odločnostjo zahtevati ločitev cerkve od države, da se odpravijo samostani in se konfiskujejo cerkvena posestva. Irska je pa še vedno odprta rana na telesu Angleške države. Na Irskem traje tudi po Parnellovi smrti razpor, ki je nastal radi njega. Ta razpor škoduje le irski stvari. Jako pomenljiv dogodek je bil prihod francoskega brodovja v Kronstadt, ki je zbližal Francijo in Rusijo. Se je li sklenila kaka zveza mej Rusi in Francozi, se ne ve. Zbližanje Francozov in Rusov je prisililo druge evropske države, da so se bolj zbližale. Ni se samo ohranila trodržavna zveza, temveč se je podkrepilo z novimi trgovskimi pogodbami, katere imajo ne le narodnogospodarski, temveč tudi velik političen pomen, kar posebno jasno kaže nevolja, ki se zaradi teh pogodb pojavlja v ruskih in francoskih listih. Vsestranski se pa zagotavlja, da imajo zbližanja raznih držav le namen utrditi mir, zato se nadejamo, da tudi leta 1892. obvaruje Evropo vojne Bog in pa modrost evropskih državnikov.

Obrtnija.

Dragoceni lesovi.

Uporaba plemenitih, dragocenih lesov se tem bolj množi, čim bolj se širita veselje in razum za izdelke umetnega obrta. Današnji mizar mora zato poznati vsaj glavne zastopnike onih krasnih lesnih vrst, iz katerih izdelujejo boljšo hišno opravo, ali pa vsaj lepšajo posamezne njene dele. Po vseh večjih mestih se nahajajo trgovine z dragocenim lesom, ki po prilično nizki ceni prodajajo vsako poljubno množino plemenitih lesov, tako da lahko tudi mizar, ki dela s skromnimi sredstvi, poskusi to ali ono vrsto. Zato hočemo v teh vrsticah naše mizarje seznaniti z glavnimi zastopniki tujih, dragocenih lesov, z njihovimi lastnostimi in uporabami, končno pa jim navesti nekaj virov, kam naj se obrnejo, ako žele kupiti plemenite lesove.

Dragoceni les raste skoraj brez izjeme v tujih delih naše zemlje. Ker smo uže od nekdanj vajeni, deželo Indijo smatrati za domovino skoraj vseh dragocenosti, pravimo dragocenemu lesu splošno tudi **indijski les**, čeravno prihaja morebiti iz Afrike, Amerike ali pa Avstralije.

Najbolj znana dragocena lesna vrsta je **Mahagoni** ali **Mahoni**. Drevesa, ki nam dajo ta les, rasto po zahodno-indijskih otokih in po bližnjih bregovih ameriškega kontinenta, a vdomačeni so tudi v nekaterih krajih Afrike in Nove Holandije. Amerikansko drevo zraste do 30 m visoko in postane v starosti jako obsežno. Sveži les je rumenkasto rudeč, časih bolj rujavkast, a v starosti postane temnorujav in končno skoraj popolnoma črn. Letnice so jako ozke, komaj vidne, strženi žarki mali in svilnati; ljuknjic je mnogo in dokaj različnih, kakor pri orehovem lesu. Čestokrat je mahonijev les lepo marogast, plamenast ali pa pisan, z piramidam podobnimi črtami. Tudi lisaste vrste se nahajajo. Trdota je jako različna in to dokazuje, da pridejo pod imenom **mahagoni** v kupčijo različne vrste lesovi. Naj-

bolj trd je afriški, a v lepoti ga presega ameriški mahagoni. Najdražji raste na otoku S. Domingo, za njim pride v veljavi oni, ki se dobiva v Honduraškem zalivu in na otoku Kuba. Nekateri sorte so popolnoma mehke, lahke in luknjičave in torej malo vredne. Iz takih delajo zaboje za drage smodke, a za pohištvo jih ne cenijo in tudi ne rabijo. Trde vrste pa se odlikujejo vse s svojo trpežnostjo; mahagoni ne postane nikdar črviv, jako malo se krivi in veži in more se krasno politirati. Najbolj priljubljene so one vrste, ki spremenene prvotno svojo živo rdečo barvo v lepo in mirno kostanjevo rujavo barvo.

Mahagoni z otoka Madeira, imenovan tudi **kailcedroves** ali **vinhatiko**, ni pravi mahoni, temveč izvira od družih lesov: tudi novoholandski mahagoni, ki diši po vijolicah, spada med čisto drugo drevje, nego ameriški. Tako zvani **beli mahagoni** raste v Senegambiji in ni v nikakem sorodstvu z ameriškim, pravim mahagonijem. Dotično drevo se zove „acajou“ — ime, s katerim nazivljajo Francozi sploh vse mahogoni-jeve sorte. (Dalje sledi.)

Obrtnijske raznoterosti.

Nezgorljivo pavolno blago. Da se naredijo pavolne tkanine na pr. obleka, preproge i. t. d. nezgorljive, imamo prav ceno in priprosto sredstvo. Vzemi na 1 liter škroba (štirke), prirejenega, kakor se rabi za perilo, dve žličici stolčenega boraksa in zmešaj obojno dobro skupaj. Boraks prav nič ne spremeni barve, ne škoduje ne blagu pa tudi ne zdravju tistega, ki tako blago nosi.

Steklo se priterdi na kovinske reči s tem le kitom: Skuhaj in raztopi skupaj 3 dele kolofonije, 1 del sode in 5 delov vode. K tej milu (žajfi) podobni zmesi primešaj dvakrat toliko gipsa. Ker je ta kit tudi za olje in petrolej nepredoren, rabi kaj izvrstno za kitanje medenih delov svetilu na steklene buče za petrolej.

Beljenje zrumenele slonove kosti. Mnogo slonovokostenih reči postane s časom in vsled rabe rumenih, kar je največkrat neprijetno in grdo. Zarumenelo slonovo kost moreš najpriprostejše tako le obeliti: Moči prav pogosto kost z vodo ter jo imej tako pod steklo postavljeno, da kolikor mogoče solnce nanjo pripeka.

Kako kuriti s premogom. Pravilno kuriti s premogom ni tako lahko; ako hočeš premog hraniti in ga popolnoma izkoristiti. Ker je kurjava v raznih obrtih sploh važna reč, pisali bomo še večkrat o tem predmetu. Danes le opozarjamo, da je napačno premog nalagati na žerjavico, kakor se običajno dela. Kadar premog nalagaš, potisni žerjavico nazaj, premog pa nameči tako pred njo, da pride ž njo v dotiko. S tem dosežeš, da iz svežega premoga izhlapujoči plini vlečejo čez žerjavico, se tam vžgo in se tako izkoristijo, v tem ko pri običajnem t. j. napačnem ravnanji, neizkoriščeni odidejo skozi dimnik.

Pile in rašplje ojstriti. Zmešaj 1 del solitarjeve kisline, 3 dele žveplene kisline in 7 delov vode. V to tekočino polagaj pile, poprej jih pa očisti nesnage in tolščobe. V tekočini naj pile leže 10 sekund do 5 minut in sicer z ozirom na to, koliko so obrabljene, kako so velike in kako fino so nasekane. Mehke in fino nasekane pile so hitrejši ostre. Tekočina pa postaja vedno slabejša, zato jo moraš jačiti z dodajanjem imenovanih kislin. Poojstrene pile potem dobro izperi v tekoči vodi, pomoči jih v belež od apna, ter jih posuši v vročini. Posušene pile dobro odergni s ščetjo (krtačo), katero pomakaj

v zmes od laškega in terpentinovnega olja in jih slednjič obribaj s suho ščetjo in z moko od koaksa.

Tlak v delavnicah. Za tlak v delavnicah je najboljša opeka napojena s kotranom (Theer). Opeka postane jako trda, trpežna in za vodo neproderna. Opeko je treba dobro ogreti in potem vložiti jo za nekaj ur v razbeljen kotran. Taka opeka je tudi dobra za kanale in stranišča.

Novejše varnostne ključavnice. Čitateljem ključavničarjem, ki so vešči nemškemu jeziku, priporočamo knjigo: Die neuen Sicherheitsschlösser von Julius Hoch, Verlag von A. Seydel in Berlin. Čeravno danes velike tovarne v velikih množinah izdelujejo razne ključavnice, mora vendar vsak boljši ključavničar poznati uredbo in sestavo modernih varnostnih ključavnic. V omenjeni knjigi nam pisatelj v lepi, umljivi besedi in s primernimi podobami opisuje vse važnejše nove ključavnice, njih konstrukcijo in njih porabo.

Smirek (Schmirgel) pritrdijo strugarji na lesene ploče z limom, na železnih pa lim sam ne drži. Treba je poprej železno pločo s čebulo prav dobro zdrgniti, potem jo še le z limom namazati. Na ta način se tudi usnje izvrstno pritrdi na železo.

Gumasti podplati. V novejšem času so jeli izdelovati podplate od gume, ki imajo posebno za turiste veliko prijetnih lastnostij. Ti podplati pa so se jako radi trgali tam, kjer so prišli na usnje. Sedaj pa je spravila saško-češka tovarna za izdelke od gume nove vrste gumastih podplatov v trgovino. Ves podplat je pretkan s tenko drateno mrežo in zato se pri šivu ne trga več kakor poprej, ob enem pa so podplati lažji, ker dratena vloga toliko poveča trpežnost, da sme biti debelina manjša.

Razvoj novodobne industrije. Kako silno se je razvila moderna industrija, kažejo nam nastopni zanimivi podatki o fabriškem mestu Birmingham na Angleškem. Tu izdelajo v s a k t e d e n 14 milijonov jeklenih pisalnih peres, katere vložijo v več nego 100 tisoč škatlic. Bucik (Stecknadeln), katere so nedavno na roko delali, naredijo v tem mestu vsak teden 100 milijonov, tedaj na leto kakih 5000 milijonov. Poleg tega izdelujejo v Birminghamu vsak teden milijon gumb, 300 milijonov žrebljev, 6000 železnih postelj, 7000 pušk, 1000 sedel, 20 tisoč očal, 500 tišoč kilogramov vijakov, 3500 mehov, 800 tisoč kilogramov usnatih izdelkov, 536 kilometrov duš za sveče, in 6500 kilometrov dratu — tedaj v enem letu skorej toliko, da bi s tem dratom zamogli zvezati zemljo z mesecem! —

Izvrsten kit za prilepljenje kovin na gladke ploskve dobimo, ako zmešamo 30 delov kopalovega firneža, 10 delov lanenega firneža, 6 delov surovega terpentinovnega olja in 4 delov očiščenega terpentinovnega olja z 10 deli lima, rastopljenega v malo gorki vodi, in z 20 deli žganega apna.

Kmetijstvo.

Dunajski kreolin.

Mnogo najnevarnejših, najsitnejših in najškodljivejših bolezni človeških, domačih živali in kmetijskih rastlin povzročajo razna mala rastlinska ali živalska bitja. Z zatiranjem teh bitij poneha tudi bolezen, in zato se tudi

Podoba 1.

Podoba 2.

Razpoke na orodji. Kovinsko orodje dobi iz raznih vzrokov razpoke, ki so včasih celo nevidne, a pogostoma jako nevarne za dotične stroje in delavce. Vsakdo ve, koliko nesreč se je že pripetilo pri počenih krožnih žagah. Zato je treba razpoko o pravem času zaslediti in ustaviti. To se naredi, ako na konci razpoke zavrtamo luknjo. A tedaj je treba natanko poznati konec razpoke, drugače to nič ne pomaga. V novejšem času priporočajo nastopno sredstvo, da najdemo vso razpoko, njen začetek in konec. Pomazati je treba razpoko s petrolejem, potem petrolej obrisati, a dotično ploskev s kreda potresti in z drgniti. Črta od krede nam potem razločno pokaže vso razpoko.

zdravijo take bolezni z zatiranjem zajedalcev rastlinskih in živalskih. Iz rastlinstva so zlasti mala bitja z imenom glive, ki so različno velike. Na plesnivem kruhu je plesen skupina gliv, katerih posamezne skoraj s prostim očesom vidimo, pa so druge, katerih gre več milijonov v eno kapljico vode. Te glive delajo razne kužne bolezni, groznico, prisad na ranah, otrujejo kri itd. Tudi na rastlinah se pokažejo glive, ki delajo poljskim rastlinam in sadnemu drevju kvaro, razen tega so pa še zajedalci iz ži-